
KNJIGA PACIENTOV BARONICE MARIJE WAMBOLT S HMELJNIKA

DR. MILAN DOLENC

Arhiv SR Slovenije je dobil leta 1983 iz Avstrije vrnjen arhiv graščine Hmeljnik. Med tem gradivom je tudi zvezek na katerega so me, kot zbiratelja rokopisnih ljudskomedijskih bukev v Arhivu opozorili. Zvezek sem si ogledal in ker menim, da je njegova vsebina zanimiva, sem napisal ta sestavek.

Baron Wambolti so bili do konca druge svetovne vojne lastniki graščine Hmeljnik na Dolenjskem. Na gradu so imeli zelo bogato knjižnico, ki je bila med vojno uničena ob požigu gradu. Marija Wambolt je bila lastnica gradu od leta 1909 do 1918. Ukvarjala se je, kot vidimo iz njenih zapiskov, z zdravljenjem ljudi in živine. Iz vsebine zvezka tudi vidimo, da je bila zaradi tega precej znana, saj so hodili k njej po pomoč ne le iz bližnje okolice, temveč tudi iz bolj oddaljenih krajev, celo iz Krškega. V zvezek si je zapisovala imena »pacientov«, kraj njihovega bivanja, vrsto bolezni in s čim jo je zdravila. Med boleznimi je največkrat zapisano: slabost, bolečine v raznih delih telesa, pa še posebej bolečine v želodcu, »peče« v želodcu ipd. Pri prašičih je največkrat pripisala v nemščini »ist nicht« (ne je), čemur je bil verjetno vzrok rdečica, pokvarjen želodec, razne zastrupitve ipd. Čeprav ni ugotovila bolezni, je vendar poskušala pomagati. Za zdravljenje ljudi je uporabljala Arsenik zelo pogosto, nato Belladono, opij, Chino, Pulsatill, Hepar arsenik, razne čaje in obkladke.

Kot prvega »pacienta« je vpisala Zefo Grebenc iz Kamnice. Zabeležila si je, da ima slabosti, bolečine in drugo. Diagnozo je postavila seveda čisto laično, kot zdravilo ji je dajal Chino (verjetno Cortex Chinae ali China vino). Pacienti so bili iz Novega mesta in njegove okolice, iz Dobrnič, Jablana, Trebelnega, Mirne peči, Velikega Liplja, Žužemberka, Zdinje vasi, Kamnja, Debenca pri Mirni, Dolnjega vrha, Štatemberka, Čerliške vasi, Brezja (pri Trebelnem), Nove gore, Šentjurja, Goriške vasi, Dreč vrha, Slepšeka pri Mokronogu, Karteljevega, Mokronoga, Šentruperta, Krškega, Mirne, Podgore, Hmeljiča, Radne vasi in Globodola.

Vse to si je zapisovala v karirast zvezek, z rdečo obrezo, trdimi črnimi platnicami, obsega 134 strani, velikosti 20 × 16,5 cm, brez paginacije, nemščina, gotica. Večinoma si je zapisovala s črnilom, včasih z navadnim svinčnikom, toda čitljivo, včasih tudi na hitrico in komaj čitljivo. Ni pa podatkov, kdaj je to pisala, verjetno konec prejšnjega stoletja in v začetku tega stoletja. Tudi ni razvidno, koliko let si je to zapisovala. Za prvega bolnika piše 15/XI, za zadnjega pa 27/ XI. Edino, po čemer bi mogli domnevati na čas vpisovanja, je v zvezku priloženi list nekega stenskega koledarja iz leta 1895, na katerega drugi strani piše o zdravilnih rastlinah v nemščini. Našteta zdravila dajo misliti, da je iz nekih priročnikov preučevala novejša zdravila, ki so jih tedaj uporabljali. Kakorkoli, baronica je želela pomagati ljudem v njihovih stiskah.

Zvezek hrani Arhiv SR Slovenije.